

Jurisprudential Review of Children's Sex education with Emphasis on the 2030 Document of UNESCO

Fatemeh Farahzadi¹, Mohammadreza Shirazi^{2*}, Mohammad Asadi Mehmandoost³

1. PhD Student Department of Jurisprudence and Islamic Law, Yadgar Imam Khomeini(RA) Shahr Rey Unit, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

2. Assistant Professor, Department of Theology and Islamic Studies, Yadgar Imam Khomeini(RA) Shahr Rey Unit, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

3. Assistant Professor of Theology and Islamic Education Department, Yadgar Imam Khomeini(RA) Shahr Rey Unit, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

ARTICLE INFORMATION

Article Type: Original Research

Pages: 839-854

Article history:

Received: 22 Nov 2022

Edition: 3 Feb 2023

Accepted: 8 Apr 2023

Published online: 18 Sep 2024

Keywords:

sex education, children, UNESCO document 2030, sex education.

Corresponding Author:

Mohammadreza Shirazi

Address:

Iran, Tehran, Islamic Azad University, Yadgar Imam Khomeini(RA) Shahr Rey Unit, Department of Theology and Islamic Studies.

Orchid Code:

Tel:

Email:

Shirazi.mr@gmail.com

ABSTRACT

Background and Aim: Sexual education is one of the dimensions of education, which, along with other aspects such as social, rational, moral and planable education. The purpose of this article is to review the legal jurisprudence of children's sex education with emphasis on the 2030 document.

Materials and Methods: This article is descriptive and analytical. Materials and data are also qualitative and data collection was used in collecting materials and data.

Ethical Considerations: In this article, the originality of the texts, honesty and trustworthiness are observed.

Findings: What is considered in Islamic jurisprudence and law is sex education. Sex education is more than sex education. According to Islamic teachings, the satisfaction of sexual needs should be in the form of Sharia rules and principles based on religious values. In UNESCO's 2030 document, the emphasis is on sex education. In UNESCO's sex education, children try to become fully familiar with their bodies and sexual organs and sexual relations with others, and while avoiding high-risk sexual relations such as AIDS, get the necessary information to prevent them from being sexually abused.

Conclusion: The conclusion is that there is a big difference between the UNESCO document 2030 and legal jurisprudence teachings in Islam in terms of goals, foundations and components of sex education.

Perhaps it can be said that the necessity of sex education in Islam and Sindh 2030 is the only thing they have in common.

Cite this article as:

Farahzadi F, Shirazi MR, Asadi Mehmandoost M. Jurisprudential Review of Children's Sex education with Emphasis on the 2030 Document of UNESCO. *Economic Jurisprudence Studies*. 2024.

دوره ششم، شماره پیاپی ۵، سال ۱۴۰۳

بررسی فقهی حقوقی آموزش جنسی کودکان با تأکید بر سند ۲۰۳۰ یونسکو

فاطمه فرحزادی^۱، محمدرضا شیرازی^{۲*}، محمد اسدی مهماندوست^۳

۱. دانشجوی دکتری گروه فقه و حقوق اسلامی، واحد یادگار امام خمینی(ره) شهر ری، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
۲. استادیار گروه الهیات و معارف اسلامی، واحد یادگار امام خمینی(ره) شهر ری، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
۳. استادیار گروه الهیات و معارف اسلامی، واحد یادگار امام خمینی(ره) شهر ری، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

چکیده

زمینه و هدف: تربیت جنسی یکی از ابعاد تربیت است که در کنار سایر ابعاد آن همچون تربیت اجتماعی، عقلانی، اخلاقی و قابل طرح است. هدف مقاله حاضر بررسی فقهی حقوقی آموزش جنسی کودکان با تأکید بر سند ۲۰۳۰ است.

مواد و روش‌ها: مقاله حاضر نظری و روش تحقیق آن توصیفی-تحلیلی است. مواد و داده‌ها نیز کیفی است و از فیش برداری در گردآوری مطالب و داده‌ها استفاده شده است.

ملاحظات اخلاقی: در این مقاله، اصالت متون، صداقت و امانت‌داری رعایت شده است.

یافته‌ها: آنچه در فقه و حقوق اسلامی مد نظر است تربیت جنسی است. تربیت جنسی فراتر از آموزش جنسی است. بر اساس آموزه‌های اسلامی، ارضای نیازهای جنسی باید در قالب ضوابط شرعی مبانی و اصول مبتنی بر ارزش‌های دینی باشد. در سند ۲۰۳۰ یونسکو اما تأکید بر آموزش جنسی است. در آموزش جنسی یونسکو تلاش می‌شود کودکان با بدن و اندام‌های جنسی خود و روابط جنسی با دیگران کاملاً آشنا شوند و ضمن پرهیز از برقراری روابط جنسی پرخطر مانند ایدز، اطلاعات لازم را برای ممانعت از اینکه مورد سوء استفاده جنسی قرار گیرد کسب نمایند.

نتیجه: نتیجه اینکه میان سند ۲۰۳۰ یونسکو و آموزه‌های فقهی حقوقی در اسلام از جهت اهداف، مبانی و مؤلفه‌های آموزش جنسی تفاوت زیادی وجود دارد. شاید بتوان گفت ضرورت آموزش جنسی در اسلام و سند ۲۰۳۰ تنها وجه مشترک این دو است.

اطلاعات مقاله

نوع مقاله: پژوهشی

صفحات: ۸۳۹-۸۵۴

سابقه مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۹/۰۱

تاریخ اصلاح: ۱۴۰۱/۱۱/۱۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۱/۱۹

تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۰۶/۲۸

واژگان کلیدی:

آموزش جنسی، کودکان، سند ۲۰۳۰ یونسکو، تربیت جنسی.

نویسنده مسئول:

محمدرضا شیرازی

آدرس پستی:

ایران، تهران، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد یادگار امام خمینی(ره) شهر ری، گروه الهیات و معارف اسلامی.

کد ارکید:

تلفن:

پست الکترونیک:

Shirazi.mr@gmail.com

۱. مقدمه

برای ۱۵ سال بعد اهدافی تعیین کنند اهداف ۱۷ گانه ای تدوین و نام آن، اهداف توسعه پایدار گذاشته شد. این اهداف ۱۷ گانه که جاذبه بسیاری داشت برای سال ۲۰۱۵ تا ابتدای سال ۲۰۳۰ مشخص شد. چهارمین هدف آن نیز بحث آموزش است. در سازمان ملل به این نتیجه رسیده‌اند که اگر بخواهند سایر اهداف ۱۷ گانه محقق شود زیرساخت همه آنها بخش آموزش است. اگر بخش آموزش محقق نشود، سایر اهداف محقق نخواهد شد. سند ۲۰۳۰ یونسکو در داخل با مخالفت‌هایی مواجه بوده است. بحث و اختلاف نظرها در خصوص رویکرد سند ۲۰۳۰ به آموزش کودکان به خصوص در زمینه مسائل جنسی، بررسی آن با رویکردی به فقه و حقوق اسلامی را به یک ضرورت مبدل ساخته است. بر اساس آنچه گفته شد هدف مقاله حاضر بررسی این سؤال مهم است که آموزش جنسی کودکان از منظر فقه و حقوقی و سند ۲۰۳۰ یونسکو چگونه است و در یک بررسی تطبیقی چه تفاوت‌هایی با همدیگر دارند؟ به منظور بررسی سؤال مورد اشاره ابتدا به بررسی فقهی حقوقی آموزش جنسی کودکان پرداخته شد، سپس دیدگاه سند ۲۰۳۰ مورد بررسی قرار گرفته و در انتها به بررسی تطبیقی پرداخته شده است.

۲. مواد و روش‌ها

مقاله حاضر توصیفی-تحلیلی است. مواد و داده‌ها نیز کیفی است و از فیش‌برداری در گردآوری مطالب و داده‌ها استفاده شده است.

غریزه جنسی از زمان بلوغ جنسی که هم زمان با دوره نوجوانی است برانگیخته می‌شود و نیاز جنسی در انسان احساس شده و ارضای آن را طلب می‌نماید. از این رو با این که مسأله غریزه جنسی از دوره نوجوانی به بعد مطرح می‌باشد؛ اما از آن رو که بنیان شخصیت انسان از جمله در مسائل جنسی در دوره‌های پیش از آن پی‌ریزی می‌شود، باید به مسائلی که در آن دوره‌ها بر رشد جنسی انسان تأثیر گذارند نیز پرداخته شود. بر همین مبنا بحث تربیت و آموزش جنسی مطرح می‌شود و برای مدیریت آن در راستای سعادت فرد و جامعه، تربیت و آموزش ویژه برای انسان‌ها در این زمینه را نیز ارائه می‌دهد. دوره‌های تربیتی از نوزادی انسان آغاز شده تا زمان مرگ او را در بر می‌گیرد و در این میان به دوره کودکی از برخی جهات به عنوان مهمترین دوران تربیتی هر فردی می‌توان اشاره کرد؛ چنانکه به لوح سنگی پاکی تشبیه شده که هر آنچه بر آن نقش شود ماندگار خواهد شد؛ از همین رو تربیت در دوران کودکی از زندگی انسان از اهمیت بسیاری برخوردار است تربیت و بررسی فقهی آن به‌ویژه در خصوص آموزش مسائل جنسی در کودکی از این حیث می‌تواند مورد توجه قرار گیرد که کودک با مشاهده رفتار جنسی و حتی شنیدن بازخورد این نوع رفتار در آینده با چالش‌های دشواری در بعد رفتار مواجه خواهد شد. علاوه بر این، مباحث مربوط به سند ۲۰۳۰ سازمان یونسکو در خصوص آموزش جنسی کودکان در داخل کشور از دلایل مهمی است که بررسی آموزش جنسی کودکان در فقه و حقوق و سند ۲۰۳۰ را ضروری ساخته است. در سال ۲۰۱۴ سازمان ملل متحد و کشورهای عضو تصمیم گرفتند

۳. ملاحظات اخلاقی

در این مقاله، اصالت متون، صداقت و امانت‌داری رعایت شده است.

۴. یافته‌ها

آنچه در فقه و حقوق اسلامی مد نظر است تربیت جنسی است. تربیت جنسی فراتر از آموزش جنسی است. بر اساس آموزه‌های اسلامی، ارضای نیازهای جنسی باید در قالب ضوابط شرعی مبانی و اصول مبتنی بر ارزش‌های دینی باشد. در سند ۲۰۳۰ یونسکو اما تأکید بر آموزش جنسی است. در آموزش جنسی یونسکو تلاش می‌شود کودکان با بدن و اندام‌های جنسی خود و روابط جنسی با دیگران کاملاً آشنا شوند و ضمن پرهیز از برقراری روابط جنسی پرخطر مانند ایدز، اطلاعات لازم را برای ممانعت از اینکه مورد سوء استفاده جنسی قرار گیرد کسب نمایند.

۵. بحث

۱-۵. بررسی فقهی حقوقی آموزش جنسی کودکان

«تربیت جنسی عبارت است از مجموعه آموزش‌ها و ایجاد موقعیت‌ها و زمینه سازی‌هایی که فرد را با هدایت و تعدیل‌گری جنسی آشنا می‌کند و با فراهم کردن زمینه‌های رشد شخصیت اجتماعی اخلاقی و فرهنگی او را از انحراف و لغزش جنسی مصون می‌دارد» (مرویان حسینی، ۱۳۹۵، ۴۹). در منابع فقهی از جمله روایات بر تربیت جنسی تأکید شده است مانند روایتی که از هم‌بستری زوجین در اتاقی که کودکی در آن قرار دارد به شدت منع کرده

و عاقبت این کار را انحراف رفتاری کودک در آینده بیان می‌کند؛ در این روایت امام صادق علیه السلام به نقل از پیامبر (صلی الله علیه و آله) می‌فرماید: «سوگند به خدایی که جانم در دست اوست هرگاه مردی با زنش هم‌بستر شود، درحالی که کودکی در اتاق بیدار است و آن‌ها را می‌بیند و سخن گفتن و نفس زدن آن‌ها را می‌شنود آن کودک هرگز به رستگاری نخواهد رسید؛ خواه پسر باشد یا دختر زناکار خواهد شد» (حر عاملی، ۱۴۰۹، ج ۲۰، ۲۳۰). تربیت جنسی در اسلام جزوی از تربیت عمومی کودک است. در ادامه از مؤلفه‌های فقهی حقوقی آموزش جنسی کودکان بحث می‌شود.

۱-۱-۵. آموزش جنسیت و نقش جنسی و پرورش هویت جنسی

برای تعلیم نقش جنسیتی و تحقق هویت متناسب جنسی، والدین باید عوامل و زمینه‌های اثرگذار در ایجاد این نقش و هویت را شناخته و در جهت تولید آن تلاش کنند. هویت جنسی همان قبول ویژگی‌های فیزیولوژی، عاطفی و اجتماعی هر یک از جنس دختر و پسر است که برای هر کدام شکلی متفاوت دارد. به جهت اینکه عوامل فیزیولوژی، شناختی، روانی، عاطفی و اجتماعی و حتی گرایش‌های پدر و مادر و نگرش‌های فرهنگی اجتماعی آن‌ها و نحوه برخورد با پسر یا دختر در شکل‌دهی هویت فرزند مؤثر است. ضروری است نگاه و رفتار والدین نشان‌دهنده هیچ برتری از جنسی بر جنس دیگر نباشد و ارزشمند بودن هر دو جنس احساس شود. از هر گونه تبعیض جنسیتی پرهیز کنند و هر کدام از دو جنس احساس ارزشمند بودن کنند تا یکی خواستار بودن در نقش جنسی دیگری نباشند تا به هویت جنسی خود دست

پیش از موعد نسبت به این مسئله آگاه می‌کند و حتی ضربه‌های خطرناک و غیر قابل جبرانی را به کودک می‌رساند. ثمره بلوغ جنسی زودرس، میل جنسی بسیار زیاد است که باعث تمرکز نسبت به میل جنسی و کم‌توجهی به تحصیل و کارهای لازم و شوق به سرگرمی و بازی و عدم تعادل روانی می‌شود. پس ضروری است از هر گونه تحریک کودک پرهیز شود. با توجه به ثمرات نامطلوب و منفی بلوغ زودرس و تحریک در کودکی پدر و مادر (حتی معلمین) باید روش‌های پیش‌گیری کودک از انحراف و زمینه‌های انحراف را بشناسند. این موارد شامل پرهیز از روابط جنسی در برابر فرزند است (فقیهی، ۱۳۸۷، ۱۱۳). امام صادق علیه السلام فرمودند: «سوگند به خدایی که جانم در دست اوست اگر مردی همسر خود را در خانه‌ای که که کودک بیداری آن‌ها را ببیند و صحبتشان را بشنود و صدای نفس زدندان را بشنود، هم آغوش شود، کودک هرگز رستگار نخواهد شد و زنا کار خواهد بود» (کلینی، ۱۴۲۹، ج ۱، ۱۴۳).

امام صادق علیه السلام فرمودند: «در مقابل دیدگان کودکان روابط زناشویی برقرار نکنید که این کار سبب زناکار شدن وی می‌شود» (کلینی، ۱۴۲۹، ج ۱، ۱۴۳). سنگینی و زشتی این فعل و اثر روانی آن بر کودک یا نوجون برای روان‌شناسان اثبات شده است. یکی از نویسندگان می‌گوید: مشاهده رفتارهایی نظیر در آغوش کشیدن، سبب جلب توجه، سپس واکنش و شوق او نسبت به این مسئله و تمایل به تجربه-اندوزی می‌شود (فقیهی، ۱۳۸۷، ۱۱۴).

احادیث فوق به یکی از عوامل پیش‌گیری اشاره دارد. مسلماً همین حکم برای دیدن صحنه‌های این‌چنینی به شکل فیلم یا عکس نیز قابل برداشت است. حتی

یابند تا بتوانند در آینده، زنان و مردان با اعتماد به نفسی باشند و از پس ایفای نقش خود به‌خوبی برآیند. این نکته حائز اهمیت است که مراحل رشد، همانند حلقه‌های زنجیر به هم پیوسته و در کنار هم اند و باید همه مراحل به‌درستی سپری شود و اگر فرزند نتواند هویت جنسی را از کودکی کسب کند در آینده با ایفای نقش خود دچار مشکل خواهد بود (قبادیان و همکاران، ۱۳۹۶، ۱۷۱).

ضرورت دارد پدر و مادر نسبت به جنسیت فرزند، دید صحیح و عزت‌مندانه‌ای داشته باشند و هر یک از دختر و پسر را عزیز بدانند و رفتار متناسب با آن‌ها ابراز نمایند (فقیهی، ۱۳۸۷، ۱۰۳ - ۱۰۳). در این رابطه نقل است که امام صادق علیه‌السلام فرمودند: دختران نیکی‌اند و پسران نعمت هستند؛ پس به خاطر نیکی ثواب می‌برید و از نعمت‌ها سؤال می‌شود (کلینی، ۱۴۲۹، ج ۱، ۳۳۸).

مطلب دوم، ضروری است والدین نقش جنسیتی هر یک از فرزندان دختر و پسر را به ایشان آموزش دهد، تا هویت جنسی آن‌ها به‌طور کامل شکل بگیرد. مثل اینکه دختر یا پسر وظایف خود را بشناسد و به انتظارات جامعه نسبت به خود آگاه شود و نقش جنسیتی مقابل را نپذیرد.

۵-۱-۲. پیش‌گیری از زمینه‌های تحریک جنسی

اگر چه میل جنسی از ابتدای تولد همراه کودک است اما وی متوجه عمل یا لذت جنسی نیست و لازم است یک سیر رشد و نمو را طی کند تا در هنگام بلوغ پس از رشد کامل به حد لازم جنسی دست یابد. تحریک پیش از زمان مناسب این کودکان کودک را

هنگام ورود به اتاق خواب والدین، اجازه بگیرند. در آیات ۵۸ و ۵۹ سوره نور آمده است: «خداوند در این آیات فرموده است ای کسانی که ایمان آورده‌اید، باید کسانی که بردهٔ ملکی شمایند و کسانی از شما که به حد بلوغ نرسیده‌اند (هنگام ورود به مسکن شخصی شما) سه بار (در سه وقت) اجازه بگیرند (و سرزده وارد نشوند)، قبل از نماز صبح و هنگام ظهر که لباس‌های خود را وا می‌نهد و پس از نماز عشا که (این اوقات) سه وقت خلوت شماست، گذشته از این (سه وقت) بر شما و بر آن‌ها گناهی نیست (که بدون اجازه وارد شوند، زیرا) آن‌ها پیوسته (برحسب ضرورت معاشرت) به دور شما می‌چرخند (با شما با یکدیگر کار و رفت‌وآمد دارید و طلبیدن اذن مشکل است). این‌گونه خداوند آیات (احکام) را برای شما بیان می‌کند و خداوند دانا و مصلحت دان است و چون کودکان شما به حد بلوغ رسیدند پس باید (در تمام اوقات وارد شدن) اجازه بخواهند چنان‌که کسانی که قبل از آن‌ها (به سن بلوغ رسیده) بودند اجازه می‌خواستند. و خداوند این چنین آیاتش را برای شما بیان می‌کند و او شکست‌ناپذیر و حکیم است». به صورت کلی می‌توان گفت کودکان نابالغ مانند کنیزان که دائماً در منزل در حال رفت‌وآمدند باید حتماً در سه وقت برای حضور در کنار والدین اجازه بگیرند (طباطبائی، ۱۳۷۴، ج ۱۵، ۲۲۶). در دستورالعمل ۲۰۳۰ اما اساساً به چنین موضوعات پرداخته نشده است.

۵-۱-۴. امتناع از تماس با عورت کودک

از دیگر موارد پیش‌گیری کج‌روی جنسی کودکان، عدم تماس با عورت کودک است. روایتی از امیرالمؤمنین وجود دارد که ایشان فرمودند: «لمس کردن عورت فرزند دختر درحالی که به شش‌سالگی

اگر این تصاویر برای بحث آموزش باشد می‌توان همین برداشت را کرد. پس اگر ما برای عمل به آنچه دستوری از یک سازمان بیرونی است که در هنگام تدوین این دستورالعمل فرهنگ و مذهب کشور ما را در آن در نظر نگرفته است بسیار شایسته است با توجه به این روایات از کنجکاو کردن و به ورطهٔ جولان امیال جنسی کشاندن کودکان و فرزندان در سن بلوغ پرهیز کنیم. چراکه فرجام ناگواری در انتظار فرزندان است که با این آگاهی‌ها مواجه می‌شوند و فرقی بین مشاهدهٔ فیلم یا شنیدن اطلاعاتی دربارهٔ آن نیست؛ بلکه تنها جرقه‌ای برای تبدیل به حریق شدن این غریزهٔ خداوندی کافی می‌باشد.

طبق بیان این احادیث دلالت بر قطعیت اعمال اثر و دیگری احتمال اثر داشت. جمع این احادیث این نتیجه را منعکس می‌کند که تأثیر عمل جنسی والدین در حضور فرزندان با توجه به شرایط و زمان، آثار متفاوتی خواهد داشت. اگر در سن پایین و بدون درک خاصی از محیط پیرامون، در فضای عمل جنسی والدین قرار بگیرد. ممکن است زمینه‌هایی برای او ایجاد شود که اگر در آینده به آن دامن زده نشود این احتمال وجود دارد که دچار انحراف نشود. اما اگر این صحنه را دیده باشد یا درک کرده باشد و علائم را فهمیده باشد، اثر انحراف جنسی به احتمال زیاد وجود خواهد داشت.

۵-۱-۳. اجازه خواستن فرزند برای ورود به اتاق

پدر و مادر

ظاهر والدین ممکن است فرزند را دچار حساسیت کند مثل لباس یا آرایش و در او کنجکاو به وجود آورد. خداوند متعال در قرآن دستور داده فرزندان

گفتار و افکار فرد نیز می‌تواند جا داشته باشد. از ابعاد عفاف می‌توان به پوشش زنان و فلسفه حجاب اشاره نمود (کبیری، ۱۴۰۱، ۷۶-۶۴).

۵-۱-۶. ویژگی‌های آموزش جنسی در اسلام

ویژگی‌های آموزش جنسی در اسلام عبارت‌اند از:

۵-۱-۶-۱. هدایت گونه بودن

محتوا و بیان و چگونگی این آموزش‌ها اساسی هدایت گونه دارد. در تمام این موارد کرامت انسانی، حیا، و بایسته‌های اخلاقی رعایت شده است. در این آموزه‌ها در عین توجه به زیست‌شناسی انسانی و واقعیت‌های طبیعی خلقت انسان همه آن‌ها را در مسیر کمال و سعادت انسان به کار گرفته است. این آموزه‌ها در پی بیان واقعیت‌های الهی خلقت است و هیچ جنبه هیجان‌زدگی و تحریک‌کنندگی بر آن‌ها بار نمی‌شود. این مطلبی است که به عمد یا غیر عمد در سایر بیان‌ها و تحلیل‌های علمی روز جهان مشاهده نمی‌شود. مربیان باید در بیان خود ظرافت‌ها را به کار گیرند. و پاسخ‌های خود را با بیان احکام حلال و حرام و مسائل مربوط به آن را بیان کنند. و از بیان شکوه آفرینش و تدبیر الهی غفلت نورزند. چراکه بیان کنایی گاه بسیار مؤثرتر و ماندگارتر است.

۵-۱-۶-۲. توجه به مبانی دینی

توجه به مبانی و ارزش‌های دینی در عین توجه به جزئیات مباحث جنسی سبب حرکت در مسیر تعادل می‌شود و افراد را از انحراف و زیاده‌روی در پیروی امیال حفظ می‌کند. بردباری در مقابل امواج سهمگین شهوت و طغیان نفس سرکش از راه‌های عفت ورزیدن است. و رو آوردن به اقامه واجبات و

رسیده شعبه‌ای از زنا است. شعبه‌ای از زنا به صورت عام مطرح شده که منظور کج‌روی جنسی است و یعنی زمینه‌سازی عادت غلط جنسی با این رفتار شکل می‌گیرد» (ابن بابویه قمی، ۱۴۱۳، ج ۳، ۴۰۱). همین‌که این عمل ممکن است زمینه‌ساز خطای فرزند در آینده شود عظمت زشتی این کار را مشابه زنا معرفی می‌کند (فقیهی، ۱۳۸۷، ۱۱۹). از موارد دیگری در این مسئله با آن مواجهیم توصیه به نبوسیدن کودکان نامحرم است. امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: «زمانی که دختر بچه به سن شش‌سالگی رسید شایسته نیست که او را ببوسید (خطاب به نامحرمان)» (حرعاملی، ۱۴۰۹، ج ۲۰، ۲۳۰). پسر نوجوان، دختر بچه‌ای که به سن شش‌سالگی رسیده را نبوسد و پسر بچه زنی را که به هفت‌ساله شده نبوسد. مالک آن است که اگرچه دختر بچه به بلوغ نرسیده؛ اما در حدود سن شش یا هفت‌سالگی نباید توسط نامحرم بوسیده شود. در سند ۲۰۳۰ هیچ‌گونه مباحثی در این خصوص مطرح نشده و اساساً بحث نحوه ارتباط با محارم و غیر محارم موضوعیت ندارد.

۵-۱-۵. ایجاد عزت نفس و تقویت حیا

شاید این عنوان جالب باشد اما باید گفت با عزت نفس دادن به فرزند و یا دانش‌آموز از راه محبت و مشورت و... می‌توان موجبات دوری او را از رذایل فراهم کرد. چراکه امیرالمومنین علی علیه‌السلام در حکمت ۴۴۱ می‌فرماید: «هر کس نفسش را گرامی بدارد، شهوتش را خوار می‌شمارد» (سیدرضی، ۱۴۱۴، ج ۴۴۱). عفاف از خصیصه‌های اخلاقی انبیا و اولیای الهی است. ویژگی که انسان را از رفتارهای نامشروع دور نگه می‌دارد. عفاف فقط در رفتار هویدا نمی‌شود؛ بلکه در

جنسی تأکید شده است. از جمله در راهبردهای اساسی سند ملی آموزش ۲۰۳۰ آمده است: تدوین سیاست‌ها و برنامه‌هایی برای ترویج آموزش برای توسعه پایدار و آموزش شهروندی و ادغام آن‌ها در آموزش‌های رسمی، غیر رسمی و آزاد. انجام این کار از طریق اصلاح نظام آموزشی، آموزش معلمان، اصلاح مواد درسی و حمایت‌های آموزشی امکان پذیر می‌شود. اجرای برنامه اقدام جهانی آموزش برای توسعه پایدار و موضوع‌هایی از قبیل حقوق بشر، تساوی جنسیتی، بهداشت، آموزش‌های جامع جنسی (تنظیم خانواده)، تغییر اقلیم، معیشت‌های پایدار و شهروندی مسئولانه و پویا نیز مشمول مورد یاد شده می‌شود. لازم است ذکر شود که در ادغام این موارد در برنامه‌های آموزشی کشورها، توجه به توانمندی‌ها و تجارب ملی اهمیت زیادی دارد». در یکی از اسناد یونسکو در خصوص عبارت آموزش‌های جامع جنسی آمده است: آموزش جامع جنسی، به عنوان روشی برای آموزش مباحث و روابط جنسی شناخته می‌شود که متناسب با سن است، رویکردی فرهنگی دارد و با ارائه اطلاعات علمی دقیق، واقعی و بدون قضاوت شخصی همراه است». نکته مهمی که در اینجا وجود دارد این است که عبارات و واژه‌های به کاررفته در اسناد بین‌المللی معنا و مفهوم خاص خود را دارند و آنچه مبنای سنجش میزان تعهد کشورها به این اسناد است همان معنا و مفهومی است که در عرف بین‌الملل پذیرفته شده است؛ نه تفسیری که هر کشور از آن عبارت و واژه ارائه می‌دهد» (صابری فتحی، ۱۳۹۶، ۷۸).

در سندهای پشتیبان سند جهانی آموزش و کتاب-های تدوین‌شده توسط یونسکو در جهت اجرای

مستحبات و پرهیز از محرّمات سبب استقامت کافی در برابر هر گونه فشار است. قرآن کریم در آیه ۴۵ سوره عنکبوت می‌فرماید: «و نماز را برپا دار، زیرا نماز از گناهان بزرگ و آنچه (در شرع و عقل) ناپسند است باز می‌دارد، و البته در یاد خدا بودن انسان، و یاد کردن خدا انسان را بزرگ‌تر است، و خدا می‌داند چه می‌کنید» و به وعده قرآن کریم، نتیجه انجام فرایض دوری از گناهان خواهد بود. در آموزش جنسی در اسلام، تنظیم روابط و مدیریت ارتباطات و حضور در محیط‌های مختلف بسیار بااهمیت است. حضور در مکان‌ها یا افرادی که سبب تهییج جنسی شوند خطر بسیار بزرگی است برای انحراف. از جمله مسائل حائز اهمیت حاکم شدن روح غفّت در جامعه و رواج یافتن پوشش صحیح و مناسب و غیرت ورزی به‌جا و رابطه دو جنس مخالف و نامحرم قسمتی از آموزش‌های جنسی اسلام است که سعی در سالم‌سازی اجتماع از هرگونه زمینه کج روی را دارد تا مسلمانان در سایه اجتماعی سالم و به‌تبع خانواده و شخص سالم به کمال و سعادت دست یابد (مرویان حسینی، ۱۳۹۳، ۳۳-۳۰). همان‌طور که بیان شد اگر اطلاعات لازم در هر زمان به فرزند ارائه نشود احتمال خطر خواهد رفت. امام صادق علیه السلام می‌فرمایند: «اگر مرد چیزی را که به آن نیاز دارد در وقت خود نیاموزد، وقتی به آن احتیاج پیدا کرد و ندانست در مسیر گمراهی خواهد افتاد» (حر عاملی، ۱۴۰۹، ج ۲۰، ۴۷۷).

۵-۲. آموزش جنسی در سند ۲۰۳۰ یونسکو

«در برنامه عملی که برای تحقق هدف چهارم دستور کار توسعه پایدار ۲۰۳۰ تدوین شده در موارد متعددی بر ضرورت گسترش آموزش‌های جامع

مستند آنان در حرمت آن، آیات قرآن و روایات است. فقیهان برای اثبات حرمت استمنا، به آیه ۶ سوره مؤمنون استناد کرده‌اند. بر اساس این آیه، هر گونه لذت جنسی به جز طریق همسر و کنیز ممنوع شده است (شیخ طوسی، ۱۳۸۸، ج ۴، ۲۴۲؛ قطب الدین راوندی، ۱۴۰۵، ج ۲، ۱۴۴).

۵-۲-۱. تأکید سند ۲۰۳۰ بر آموزش جنسی و نه تربیت جنسی

در سند ۲۰۳۰ بحث آموزش جنسی مطرح است. این در حالی است که از منظر اندیشه‌های اسلامی نباید تربیت جنسی نباید به آموزش تقلیل پیدا کند (کوشکی؛ لطیفی، ۱۳۹۶). تربیت گسترده‌تر از آموزش است. تربیت زمینه‌سازی برای رشد آدمی است و یکی از ابزار آن آموزش می‌باشد؛ اما سند ۲۰۳۰ بیشتر به آموزش اهمیت می‌دهد (سعیدی رضوانی، ۱۳۹۹).

مطاببات سند ۲۰۳۰ شرم و حیای بیخودی در پدر و مادرها در عدم آموزش نحوه مراقبت از خود به کودکان و شناختن تهدیدها موجب قربانی شدن آنها در جنایتهای جنسی می‌شود. ممکن است کودکی که مورد تعرض قرار می‌گیرد از ترس ناآگاهی یا آبروداری سکوت کند و زنده هم بماند (محمدی، ۱۳۹۶). اما اگر به کودکان آموزش‌های لازم داده شود می‌توانند از خود ماقبت‌های لازم بعه عمل آورند.

۵-۲-۲. عدم انکار آموزش جنسی به کودکان (م ۱۵)

مطابق ماده ۱۵ سند ۲۰۳۰ «انکار آموزش حریم فردی و مسائل جنسی به کودکان ما را در قتل کودکانی که طعمه بیماران جنسی می‌شوند شریک

برنامه جامع آموزش جنسیت مانند کتاب‌های راهنمای تکنیکی آموزش جنسیتی راهنمای مدارس و معلمان راهنمای تکنیکی «آموزش جنسیتی ارتباط جنسی مؤثر» و «راهنمای تکنیکی آموزش جنسیتی معرفی آموزش جامع جنسیت خودارضایی و هم-جنس‌گرایی به‌عنوان امری عادی مطرح شده و به نحوی توصیه شده است. در آموزش جنسی سند ۲۰۳۰، برقراری روابط جنسی بهداشتی است. در واقع هدف آموزش جنسی یونسکو برقراری روابط جنسی بدون خطر و کم‌خطر و آموزش‌های لازم به کودکان در این خصوص است. به‌عنوان مثال مطابق «راهنمای تکنیکی آموزش جنسیتی: راهنمای مدارس و معلمان» قسمت عمده انتقال عفونت ایدز از طریق دخول محافظت نشده در رابطه جنسی با یک شریک جنسی مبتلا به آن است». هم‌چنین در نسخه «راهنمای تکنیکی آموزش جنسیتی: ارتباط جنسی مؤثر»، برای کودکان ۵ تا ۸ سال به‌عنوان «مفاهیم کلیدی در ارتباط جنسی، جنسیت و دوره زندگی جنسی» توصیه‌هایی شده است. در اینجا به‌عنوان مثالی از محتوای این سند، برخی از موارد آن که در قسمت دوم، صفحه ۴۸ آورده شده است، ذکر می‌شود: «وقتی بدن‌ها لمس می‌شوند می‌توانند حس خوبی داشته باشند. لمس و مالش عضو تناسلی توسط خود فرد استمنا نامیده می‌شود. استمنا زیان‌آور نیست، اما باید به‌طور خصوصی انجام شود». این در حالی است که استمنا در اسلام، همچون دیگر اعمال جنسی خارج از ازدواج، در مذهب شیعه، حرام است با این مبنی که این عمل باعث می‌شود تمرکز فرد بر نماز از بین برود و در جسم و روان شخص اثرات مخرب زیادی بر جا می‌گذارد. برخی از فقها، آن را جزو گناهان کبیره دانسته‌اند (نجفی، ۱۳۶۲، ج ۴۱، ۶۴۷).

حوزه، ۱۳۹۶، ۷). بنابراین در محتوای تربیتی و آموزش کودکان ارزش‌های دینی و مکارم اخلاقی جایگاهی ندارد.

۵-۳-۲. مقایسه در مبانی

«تربیت جنسی در اسلام پایبند به مبانی کلی و اصول و قواعدی است که از آیات قرآن و روایات معصومان علیهم‌السلام نشأت گرفته است، هم‌چنین دین اسلام، رشد و تعالی انسان را در مسیر بندگی خداوند مبنا قرار داده است و تلاش دارد کودکان از همان ابتدا در مراکز تربیتی، با این نگاه رشد و پرورش یابند حال آنکه همان‌طور که در قسمت مبانی فکری سند ۲۰۳۰ در بخش قبل اشاره شد، آموزش در سند ۲۰۳۰ انسان‌محور است و آموزه‌های وحیانی جایگاهی ندارد. علی‌رغم اینکه در سند ملی آموزش ۲۰۳۰ ادعا شده است که منطبق با معیارها و ارزش‌های شریعت اسلامی نگاشته شده است؛ اما مراجعه به سند این را نشان نمی‌دهد. به‌طور کلی طبق احصای صورت گرفته در کل این سند ۳۶۸ صفحه‌ای مواردی که به مبانی و معارف دینی و آموزش دین و ارزش‌های اخلاق اسلامی اشاره شده، از ده مورد تجاوز نکرده؛ و عمده این موارد نیز به صورتی محدود و حاشیه‌ای آن هم عمدتاً در مباحث مقدماتی و کلیات (و نه برنامه‌ها و اقدامات و شاخص‌ها ذکر شده‌اند. این در حالی است که بسیاری از مفاهیم چالش برانگیز و ناسازگار با آموزه‌های فقهی در سند جهانی آموزش ۲۰۳۰ عیناً در سند ملی آموزش ۲۰۳۰ تکرار شده است و حتی در مواردی، بسط و تفصیل یافته‌اند؛ ولی در هیچ یک از بخش‌های این سند هیچ تحلیل یا باز تعریفی از آن‌ها بر اساس آموزه‌های اسلامی و فقهی صورت نگرفته است و همین مسئله موجب

می‌کند معضلات اجتماعی با دستور فرمان و بخش نامه، حل نمی‌شوند» (محمدی، ۱۳۹۶). آگاهی جنسی و کنار گذاشتن حساسیت‌ها نسبت به سندهای آموزشی ۲۰۳۰، مانع از جنایت جنسی علیه کودکان می‌شود. بخش‌هایی از این سند در خصوص آموزش آشنایی کودکان با بدن خودشان و مراقبت از حریم شخصی‌شان است که باید در مدارس و زیر نظر معلم‌های قابل اعتماد آموزش داده شود (محمدی، ۱۳۹۶). اساساً چیزی که در مدارس ما به دانش‌آموزان یاد داده نمی‌شود چگونگی محافظت از جسم و به‌ویژه اندام جنسی در مواجهه با افراد دور و اقوام نزدیک حتی پدر و مادر و نحوه واکنش در هنگام بروز هر گونه اتفاق است و سند ۲۰۳۰ درصد است همین‌ها را آموزش دهد (صادقی، ۱۳۹۹).

۵-۳-۳. مقایسه آموزش جنسی در اسلام و سند ۲۰۳۰ یونسکو

در این قسمت به مقایسه آموزش جنسی در اسلام و سند ۲۰۳۰ یونسکو پرداخته می‌شود:

۵-۳-۱. مقایسه در اهداف

«مطابق این هدف متعالی، غایت تعلیم و تربیت اسلامی بسط توحید در جانها و جوامع انسانی آزادی از اسارت هواها و هوس‌های دورنی و رهایی از اسارت طواغیت، سیاسی فرهنگی و اقتصادی و رسیدن به حیات طیبه است. اما در سند ۲۰۳۰ که نگاهی مادی گرایانه و این جهانی به انسان و آموزش او دارد و دین و اخلاق در آن جایگاه ندارد در چارچوب این جهان-بینی غایت تعلیم و تربیت پدید آوردن شهروند سازگار و نیروی کار حرفه‌ای برای دستیابی به رفاه و آسایش مادی است» (انجمن تعلیم و تربیت

متمایزی هستند. ثمره این تفاوت‌ها تفاوت در حقوق و تکالیف هر یک است. دستگاه عظیم خلقت برای اینکه به هدف خود برسد و نوع را حفظ کند جهاز عظیم تولید نسل را به وجود آورده است. دائماً از کارخانه خود هم جنس نر و هم جنس ماده به وجود می‌آورد... آن‌ها را طالب هم‌زیستی باهم قرار داده و برای عملی شدن این طرح و پیوند بهتر جسم و جان آن‌ها تفاوت‌های عجیب جسمی و روحی در میان آن‌ها قرار داده است که عامل جذب آن‌ها به یکدیگر است» (مطهری، ۱۳۸۴، ۱۷۰).

«در سند ۲۰۳۰ تأکید بر مباحث جنسیتی با رویکرد برابری فراوان به چشم می‌خورد. برابری جنسیتی که در سند ۲۰۳۰ مورد تأکید قرار گرفته است، محل بحث و تأمل جدی دارد. از نظر اسلام جایگاه انسانی زن و مرد در نظام هستی برابر است. مروری بر آموزه‌های فقهی نشان می‌دهد دین اسلام طرفدار عدالت جنسیتی است» (بهشتی و همکاران، ۱۳۸۵، ۸۸).

«دین اسلام جایگاه انسانی زن و مرد را یکسان می‌داند؛ اما در عین توجه به این یکسانی توانمندی‌ها و حقوق متفاوت آنان را از نظر دور نداشته است و با اهتمام فراوان به نهاد مقدس خانواده و روابط میان اعضای آن در آموزه‌های خود تکالیف و حقوق هر یک از زن و مرد را بر مبنای عدالت به تفصیل بیان کرده است و از آنجا که توزیع نقش‌ها و حقوق و تکالیف بر حسب ویژگی‌های تکوینی زن و مرد است در برخی موارد این توزیع با تساوی ناسازگار است. در اهداف سازمان ملل منظور از برابری جنسیتی تساوی و تشابه زن و مرد در تمامی حقوق و فرصت‌ها است که از نتایج آن بحران خانواده و آسیب‌پذیری زنان و

می‌شود وجود چنین تعبیری زمینه را برای تفسیرهای غیر اسلامی از سند فراهم کند» (مهدوی زادگان، ۱۳۹۶، ۹۱).

پارادایم فردگرایی بر تسلط بر بدن تأکید دارد و رضایت جنسی را حق می‌داند. لذا زنا و همجنس‌گرایی مشکلی ندارد و صرفاً با تجاوز، مقابله می‌شود در حالی که رویکرد اصلی در پارادایم دینی تقویت خویشتن داری جنسی است و پیش‌فرض آموزش جنسی این است که من امانت خدا هستم و حق ندارم هر بلایی سر خود بیاورم. هدف در تربیت جنسی تهذیب فردی و اجتماعی، نشاط جنسی مشروع و محافظت از بیماری‌ها و مزاحمت‌هاست (زیبایی‌نژاد، ۱۳۹۶). نگاه مسلط در سند جهانی آموزش آسیب‌شناسانه و ناظر به زمان وقوع آسیب یا بعد آن است و نه پیشگیرانه و قبل وقوع این سند بخشی از فرایند برنامه ریزی در جهت عادی سازی روابط جنسی و امروزی شدن فرهنگ است و از این رو مدافعان مدرن آن با پدیده «سکسی شدن شهر» نه تنها مخالفتی نداشته بلکه آن را با عنوان امروزی شدن فرهنگ می‌پذیرند.

۵-۳-۳. مقایسه در عدالت جنسیتی

«عدالت به معنای دادگری گذاشتن پایه احقاق حق بر مساوات در مقابل قانون و احترام به حقوق افراد مطرح شده است و عمل عادلانه عملی است که هر کس را در هر مرتبه‌ای که شایسته اوست حفظ کند. زن در آفرینش و در بعد روحی و جسمی از همان گوهری آفریده شده که مرد آفریده شده است. از نظر قرآن کریم در تمام کمالات زن و مرد مثل هم و برابر هستند (آل عمران/۱۹۰)؛ اما به جهت مسئولیت‌های متفاوتی که دارند هر کدام دارای ویژگی‌های

برابری جنسیتی در جهت نظام سرمایه‌داری حرکت می‌کند افزایش درصد اشتغال زنان و در حد حضور آن‌ها در عرصه‌های مدیریتی از جمله شاخص‌های این مفهوم است بر این اساس فرض گرفته می‌شود نقش‌های مادری و همسری برای زنان اولویت ندارد چون حضور آن‌ها در جامعه محدود می‌شود. درحالی‌که برابری جنسیتی باعث می‌شود زنان فرصت حضور در بازار کار برای رفع نیاز سرمایه‌داری به نیروی کار را پیدا کنند این مفهوم با جامعه ما هم‌خوانی ندارد و هیچ مفهومی به اندازه برابری جنسیتی با مفهوم خانواده در تضاد نیست (زیبایی-نژاد، ۱۳۹۶).

برابری اشاره‌شده در سند ۲۰۳۰ فراتر از برابری جنسیتی است و به برابری دینی و اخلاقی هم اشاره دارد مبنا در این سند آن است این است که آموزشی مادام‌العمر بر اساس مواجهه با جهان لحظه‌ای اتفاق بیفتد زیبایی‌نژاد اصطلاح دیگری که در سند ۲۰۳ به کار رفته آموزش فراگیر یا جامع است. در سندهای دهه اخیر این کلمه بسیار تکرار شده است مطابق با معانی جهانی این اصطلاح حتماً باید بخشی از فعالیت‌های کشورها ناظر به LGBT ها باشد (علاسوند، ۱۳۹۶).

در اسلام برابری اصل نیست و عدالت اصل و اساس است هرچند این عدالت در ظاهر منجر به نابرابری شود. در روایات آمده است که به دختر فلان حرفه یا فلان سوره را بیاموزید و به پسر فلان حرفه و فلان سوره را این همان عدالت ورزی میان دو جنس است.

دختران خواهد بود. واژه جایگزین با برابری در آموزه‌های، اسلامی عدالت جنسیتی است که در آن تناسب توانمندی‌ها با حقوق و وظایف زن و مرد بوده و با نقش‌های اصلی، زن، همچون همسری و مادری تعارض ندارد» (سعیدی رضوانی، ۱۳۹۹، ۶۵).

«یونسکو درباره تضمین آموزش با کیفیت، برابر و فراگیر و ترویج فرصت‌های یادگیری مادام‌العمر برای همه آورده است. یونسکو تشخیص می‌دهد که هیچ کشوری به توسعه پایدار مبتنی بر هدف شماره ۴ (تضمین آموزش با کیفیت برابر و فراگیر و ترویج فرصت‌های یادگیری مادام‌العمر برای همه نمی‌رسد؛ تا زمانی که اگر دانش‌آموزان به خاطر گرایش‌های جنسی واقعی مورد تصورشان و یا هویت جنسیشان خشونت را تجربه کنند و یا مورد تبعیض واقع شوند. سند ۲۰۳۰ با طرح مسئله برابری جنسیتی به‌طور کلی مخالف تفکیک جنسیت در نهادهای آموزشی است. افزایش چشمگیر و گسترده تعرض و تجاوزات جنسی در مراکز آموزشی، ریشه در همین مسئله دارد. یکی از مواردی که اسلام از اختلاط جنسیتی در محیط‌های آموزشی به شدت نهی می‌کند زمینه-ساز بودن این‌گونه اختلاط‌ها برای انحرافات جنسی است. اگر اختلاط در یک فضا و مکان وجود داشته باشد زمینه برای بروز انواع انحراف‌های جنسی فراهم می‌شود. علاوه بر این عقل حکم می‌کند که نهایت احتیاط در این زمینه صورت بگیرد؛ چنان که قرآن کریم نیز آشکارا بر این نکته تأکید دارد (احزاب/۵۳). بنابراین بهتر است تفکیک جنسیتی از دوره‌ی مهد کودک و پیش دبستانی شروع شود» (موسوی، ۱۳۹۱، ۵۴)

۵-۳-۴. مقایسه در عفت و حیا در تربیت جنسی کودک

«ارائه اطلاعات و پاسخ‌های مربی به سؤالات کودکان باید در سطح فهم و متناسب با شرایط سنی و فرایند رشد کودک صورت بگیرد و اصولی نیز باید رعایت شود که در بخش اول گذشت؛ از جمله این پاسخ‌ها و کلمات و الفاظ به کار رفته طوری باشد که منجر به تحریک کودک نشود. البته پاسخ صریح و شفاف تا حدودی به سؤالات جنسی متناسب با سن، فهم و نیاز کودک و بدون تشریح و تفصیل کفایت می‌کند. سؤال کودک مقطعی است و پاسخ‌ها نیز باید محدود به همان هنگام حساسیت ذهنی کودک باشد. بدیهی است که پاسخ‌ها نباید تحریک‌آمیز باشد و مریمان نباید از پاسخ به سؤالات کودک احساس شرم جنسی کنند؛ بخشی از رشد هویت جنسی کودک در گرو فهم فرایند رشد جنسی اوست. برای این آموزه‌ی شناختی تمام ادله و قواعد عامه مخصوصاً ارشاد جاهل، قاعده هدایت و قاعده احسان، ساری و جاری است بنابراین پاسخ‌گویی صحیح و متناسب به کنجکاوی‌ها و سؤالات جنسی کودکان رجحان دارد. البته نسبت به سؤالاتی که پاسخ آن‌ها در صلاح و سداد کودکان نقش اساسی دارد و از انحرافات جنسی حال و آینده آنان پیش‌گیری می‌کند، رجحان الزامی است و در سایر موارد رجحان غیر الزامی دارد» (مرویان حسینی، ۱۳۹۵، ۶۱).

«با نگاه مجموعی و کل‌نگر به روش‌های تربیت جنسی در آموزه‌های فقهی که در بخش دوم به صورت مفصل بحث شد این نکته مهم به دست می‌آید که از نظر اسلام، برای رسیدن به هدف غایی تربیت جنسی در کودکان، رعایت اصل عفت و حیا

در آموزش مسائل جنسی به کودکان بسیار مهم است و باید مرتبان در آموزش‌های خود به آن توجه جدی داشته باشند. این مطلب از تفاوت‌های اساسی میان تربیت جنسی در اسلام و غرب است به طور مثال، بر اساس آیات قرآن و آموزه‌های فقهی فرزندان و کودکان باید به‌گونه‌ای تربیت شوند و آموزش ببینند که هنگام ورود به حریم خصوصی والدین و خلوت گاه آنان اجازه بگیرند (نور/۵۹-۵۸). تا با دیدن آمیزش والدین ذهنیت منفی در مورد مسائل جنسی برای کودکان ایجاد نشود این در حالی است که در سند ۲۰۳۰ و کتب مشابه به صراحت در کتاب‌های درسی با نشان دادن اجزای تناسلی افراد نحوه تولد فرزند را آموزش می‌دهند. از منظر آموزه‌های فقهی لخت شدن در برابر، کودکان از دو جهت تأثیر نامطلوبی بر آن‌ها دارد از یک طرف حیای آن‌ها را از بین می‌برد و از طرف دیگر باعث تحریک جنسی کودکان می‌شود. این مسئله در مورد لخت کردن کودکان و دیدن عورت آن‌ها نیز مطرح است» (ابن بابویه قمی، ۱۴۱۳، ج ۱، ۱۱۵). یکی از موادی که به این سند ارتباط پیدا می‌کند آموزش بی‌پرده و عیان مسائل جنسی به کودکان و دانش آموزان است طرح مباحث جنسی بدون پرده‌پوشی خود از عوامل تحریک‌زا می‌باشد و به کاهش حیا و عفاف می‌انجامد و دیگر آنکه تمرکز این آموزش‌ها در مدرسه به تضعیف جایگاه هدایتی و نظارتی والدین منجر می‌شود. با این حال در سند ۲۰۳۰ و کتب مشابه تعلیمات نظری مسائل جنسی طی برنامه‌های مصور با تمام جزئیات آن به نمایش در می‌آید. محور مباحث ارائه شده اطلاعات کالبدشناختی فیزیولوژیکی و آموزه‌های روانی - عاطفی است.

۶. نتیجه

با بررسی سند ۲۰۳۰ یونسکو و آموزه‌های فقهی در زمینه آموزش جنسی مشخص شد که آموزش جنسی در سند ۲۰۳۰ کاملاً از چارچوب‌های اسلامی خارج است. اسلام در زمینه آموزش جنسی به فرزندان در سنین کودکی و نوجوانی با تعاریف و معیارهای خود آموزش‌ها و تربیت خاصی را ارائه می‌دهد که ضامن سلامت جسمی و جنسی و روحی فرزندان باشد و بهره‌مندی صحیح و به‌موقع از این نیازها را زمینه‌سازی کند. این آموزش‌ها همواره با کرامت انسانی همراه است. لازم است مفاهیم همراه حیا و عفت به فرزندان منتقل شود و غایت جهان هستی و اهداف پروردگار در خلقت برای آنان آموزش داده شود. همین‌طور در آستانه نیازمندی، مفاهیم مناسب و موردنیاز به فرزند یا دانش‌آموز منتقل می‌شود و نه در زمانی که به آن نیاز ندارد. از منظر فقهی، تربیت جنسی فرزندان و قرار دادن غریزه جنسی در مسیر صحیح کنترل و ارضا بر عهده والدین است؛ گرچه پیش از بلوغ فرزندان تکلیفی در مسائل جنسی ندارند؛ اما برای تثبیت و نهادینه شدن آموزش تربیت، والدین باید اقدامات مراقبتی و تربیتی خود را پیش از بلوغ فرزندان ترتیب دهند و این مسئولیت، بر عهده پدر و مادرگذارده شده است. هرچند درباره آموزش مسائل جنسی، مطالب فقهی پراکنده و ذیل سایر ابواب فقهی یافت می‌شود؛ اما الگویی که مدعی ارائه طرحی برای والدین و مربیان در خصوص مسائل جنسی کودکان باشد ارائه نشده است.

۷. سهم نویسندگان

همه نویسندگان حاضر در تهیه این پژوهش مشارکت برابر داشته‌اند.

۸. تضاد منافع

در این پژوهش تضاد منافع وجود ندارد.

منابع

فارسی

- فقیهی، علی‌نقی، مبانی اصول و روش‌های تربیت جنسی از منظر قرآن و حدیث، چاپ اول، قم، انتشارات دارالحدیث، ۱۳۸۷.

- قبادیان، مسلم؛ دهقان، سعید؛ شمخانی، اژدر، «تربیت جنسی کودکان و نوجوانان با رویکرد اسلامی بستری برای پیش‌گیری از جرائم و انحرافات»، مجله تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، شماره ۳۸، زمستان ۱۳۹۶.

- کبیری، غلامرضا، «اصول و روش‌های تربیت جنسی کودک و نوجوان از دیدگاه اسلام»، پایان‌نامه سطح سه، قم، مرکز مدیریت حوزه علمیه قم، ۱۴۰۱.

- کوشکی، محمدصادق؛ لطیفی، علی، «آموزش جنسی راه حل خشونت جنسی نیست، تهران، خبرگزاری رسا، ۱۲ مرداد ۱۳۹۶.

- محمدی، احسان، «برای آتنا فرشته‌ای که لای دندان‌های قاتلش دفن شد»، تهران، روزنامه همدلی، ۲۴ تیر ۱۳۹۶.

- مرویان‌حسینی، سیدمحمود، تربیت جنسی در اسلام (آموزه‌ها و راهکارها)، چاپ اول، مشهد، انتشارات دانشگاه علوم اسلامی رضوی، ۱۳۹۵.

- مطهری، مرتضی، نظام حقوق زن در اسلام، چاپ ششم، تهران، انتشارات صدرا، ۱۳۸۴.

- مهدوی‌زادگان، داوود، «متولیان غربی ۲۰۳۰ چقدر توانسته‌اند مانع آزار جنسی کودکان باشند؟»، تهران، خبرگزاری مهر، ۲۴ تیر ۱۳۹۶.

- موسوی، سیدعباس، «رضایت جنسی همسران از دیدگاه اسلام»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، قم، جامعه‌المصطفی‌العالمیه، ۱۳۹۱.

-انجمن تعلیم و تربیت حوزه علمیه قم، بازنگاهی به برنامه‌ی آموزش ۲۰۳۰، چاپ اول، قم، سایت تبیان، ۱۳۹۶.

- بهشتی، سعید؛ احمدی‌نیا، مریم، «تبیین و بررسی نظریه‌ی تربیتی فمینیسم و نقد آن از منظر تعلیم و تربیت اسلامی»، مجله علمی تخصصی تربیت اسلامی (پژوهشگاه حوزه و دانشگاه)، شماره ۳، ۱۳۸۵.

- زیبایی‌نژاد، محمدرضا، نشست «مواجهه با اسناد بین‌المللی در عرصه تعلیم و تربیت»، تهران، پایگاه اطلاع‌رسانی مرکز تحقیقات زن و خانواده، ۲۳ شهریور ۱۳۹۶.

- سعیدی‌رضوانی، محمود، «فریب دولت‌ها و ملت‌ها با سند ۲۰۳۰/آشکارسازی عامدانه برنامه درسی پنهان تربیت جنسی در سند آموزش ۲۰۳۰»، تهران، خبرگزاری فارس، ۱۳۹۹.

- صابری‌فتحی، سیدمجید، «ساز و کارهای سند ۲۰۳۰ برای آموزش جنسی»، تهران، روزنامه خراسان، ۱۰ بهمن ۱۳۹۶.

- صادقی، علیرضا، «۲۰۳۰ و آتنا»، تهران، کانال تلگرام توسعه ایران، ۱۰ بهمن ۱۳۹۹.

- علاسوند، فریبا، نشست «مواجهه با اسناد بین‌المللی در عرصه تعلیم و تربیت»، تهران، پایگاه تحلیلی خبری مهرخانه، ۲۱ شهریور ۱۳۹۶.

عربی

- ابن بابویه، محمد بن علی، من لایحضره الفقیه، محقق/ مصحح علی اکبر غفاری، جلد اول و سوم، چاپ نهم، قم، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۴۱۳.

- حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعة، جلد بیستم، چاپ دهم، قم، مؤسسه آل البيت عليهم السلام، ۱۴۰۹.

- سیدرضی، محمد، نهج البلاغه، چاپ ششم، قم، مؤسسه نهج البلاغه، ۱۴۱۴.

- شیخ طوسی، محمد بن حسن، المبسوط فی فقه الامامیه، جلد چهارم، چاپ سوم، تحقیق محمد باقر بهبودی، تهران، المكتبة المرتضوية، ۱۳۸۸.

- قطب‌الدین راوندی، سعید بن هبة الله، فقه القرآن، جلد دوم، چاپ سوم، قم، انتشارات کتابخانه آیت الله مرعشی، ۱۴۰۵.

- کلینی، محمد بن یعقوب، الکافی، جلد یازدهم، چاپ هفتم، قم، دار الحدیث للطباعة و النشر، ۱۴۲۹.

- طباطبائی، محمدحسین، تفسیر المیزان، جلد پانزدهم، چاپ دهم، قم، دفتر انتشارات اسلامی جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۳۷۴.

- نجفی، محمدحسن، جواهر الکلام فی شرح شرایع الاسلام، جلد چهل و یکم، چاپ هفتم، تحقیق محمود قوچانی، بیروت، دار احیاء التراث العربی، ۱۳۶۲.